

kal kevert sötétszürke humuszos föld jelentkezett. A fal tájolása K-i irányban néhány fokkal eltér az É–D iránytól.

Mindkét fal É-i irányú folytatása ismert, feltárt és látható az ún. egyetem védőépülete alatt.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

281. Pécs, Sopianae tér (Szabadság utca 3.) (KÖH 33279)

(Baranya megye) RÓ, Ú, I

A 18813 hrsz.-ú telken vegyes rendeltetésű társasházát kívántak építeni, amely alá mélygaraszt terveztek. A telek régészeti védettség alatt áll, a római kori település Ny-i széle esik erre a területre. A beruházást 2010-ben georadaros felmérés és régészeti megfigyelés kísérte.

A megelőző régészeti feltárást 2011. február 28. és április 20. között végeztük, 7 objektumot számoztunk be: egy római kori kőfal ÉNyNy–DKK-irányú, 6,80 m hosszú szakaszát, két római kori edényezető kemencét, egy ismeretlen korú kemence(?) maradványát, egy ismeretlen korú és egy újkori építési szintet, valamint egy 19–20. századi gödör részletét. *(Az illusztrációt lásd fent!)* Az egyik edényezető kemence megközelítőleg kör alaprajzú, átmérője 1,02 m. Nagyrészt a szürke természetes feltöltődésrétegbe ásták bele, alja a kemény sárga altalajrétegben van. A rostély szintjétől maradt meg. A rostély szinte teljesen beleszakadt a tüzelőtérbe, apró darabokra szétesve. A tüzelőtér közepén egy pillér osztja két részre, a tüzelőnyílás DK-i

irányban van, a hamuzógödör a feltárási területen kívülre esett. Betöltése: szürke, kevert, humuszos föld, amelyből nagy mennyiségű, 1–2. századra datálható leletanyag került elő.

A másik kemencének csak a faltja került elő, feltárni nem tudtuk. Szintén 1–2. századi.

A kőfal K-i irányban tovább folytatódik az ásatási területen kívül, Ny-i végén sarkos záródást nem figyeltünk meg. A fallal párhuzamos másik fal, ill. keresztirányú fal nem jelentkezett a feltárt területen. Mind az alapozás, mind a felmenő fal tört mészkőből készült. A felmenő fal szélessége 0,70 m, az alapozásnál szélesebb, annak sávjától mind az É-i, mind a D-i falsík kiugrik. A felmenő falból egy-két sor kő maradt meg. A legnagyobb mérhető falmagasság ~0,28 m. A falalapozás 0,30 m körüli, a kemény, sárga, erősen kavicsos altalajrétegre lett ráalapozva. Ny-i végén, 1,20 m-es szakaszon csak az alapozás maradt meg. Határozott járószint sem a faltól É-ra, sem D-re nem jelentkezett. A fal metszi a két edényezető kemencét, így azoknál későbbi. Kora 3–4. század.

Az előkerült tárgyi leletek és objektumok alapján a feltárási területre is kiterjedt az 1–2. századi iparosnegyed, amelyet eddig a Sopianae tér és a Rákóczi út–Jókai utca DNy-i szegletében lévő telek közti területen ismertünk.

A terepviszonyok alapján a római kori település Ny-i szélét nagyjából a Szabadság utca vonalába lehet tenni. A Ny-i városfal vonala régészetileg ezidáig sehol sem volt megfogható, a római település Ny-i széléről falat sem ismertünk. A feltáráson előkerült egy kőfal részlete, amely a római település ezi-

dáig előkerült legnyugatibb, dokumentált kőfala. Vélhetőleg épületfal, a hozzá tartozó belső járósíntet nem azonosíthatunk, valamint keresztirányú faltag sem került elő, határozott külső járósíntet sem sikerült azonosítani. Az épületre mindössze néhány *teguladarab* és egy *terrazzoba* ágyazott *tubulustöredék* utalt. Mivel átvágja a két 1–2. századi edényégető kemencét, így azoknál későbbi. Előbbiek alapján a fal korát csak tág határok között lehetett meghatározni: 3–4. század. Érdekes módon iránya eltér a város más részein megfigyelt tájolási rendszertől: Az eddigi megfigyelések alapján a település épületeit a fő égtájakhoz viszonyítva néhány fokkal Ny-ra elforgatva tájolták. A feltáráson talált falnál az eltérés nagysága azonos, csak éppenséggel K-i irányban van elforgatva. Ez ezidáig teljesen egyedi jelenség.

A római kor után a terület vastagon sötétszürke humuszos-iszapos anyaggal töltődött fel. Ebből a rétegződésből relatíve nagy mennyiségű, a környező területről idemosódott leletanyag került elő. A tárgyi leletanyagból külön kiemelendő az ún. dunai lovas isten ólom fogadalmi táblája.

Pécs város ezen részét a 19. században építették be. A feltárási terület környezetében végzett újkori építési tevékenységet két dolog mutatta: A sötétszürke humuszos feltöltődés réteg felszínén egy meszes építési szint jelentkezett, ezen pedig épületalap és pinceszakör kitermelt, elterített szürke humusszal kevert sárga, kavicsos altalajréteg.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

282. Pomáz, Holdvilág-árok (MRT 7. k. 23/17 lh., KÖH 11257) (Pest megye) Á

2011 nyarán az ún. Remete-, vagy Weiszlich-barlang előtti térségben, az egykori kőfejtő területén, K-i sziklafal előtt folytattuk a kutatást a felső két réteg bontásával, mert a bánya legalsó szintjén már nem volt hely a további feltárási biztonságos kiviteléséhez.

A munkát most is megnehezítette a betöltés felső részében gyakran előforduló nagy méretű sziklatömbök feldarabolása és elszállítása, egy kis munkagép segítségével. Megkezdtük az egykori meddőhányó, ill. a betöltés legfelső rétegének bontását.

A középső réteg nagy méretű sziklái között, kibontottunk egy ívesre megmunkált felületű lapos sziklatömböt, mely akár az egykori bányafal egy be/leszakadt része is lehet. Ugyanebből a nagy sziklatömbökből álló rétegből került elő 1 m mélyen a sziklák közti beszóródásból egy 13. századra datálható fehér edény majdnem teljes profilja. Elhelyezkedése és az a tény, hogy több töredékét nem találtuk, felveti, hogy nem *in situ*, hanem másodlagos helyen volt.

A betöltés felső rétegéből is kerültek elő kisebb faragványok, feszítőékek nyomai a köveken.

A Ny-i sziklafal sarkánál egy kb. merőlegesre faragott sziklafelület és egy kiszélesedő repedés bontakozott ki. A tisztogató munka során több vastöredéket, -szilánkot is találtunk 2 m-rel a nullszint alatt, mely a kőfejtő munka során használt szerszámokból pattanhatott le.

Ezen a területen, ill. a középső rétegből is kerültek elő frissebbnek és korábbinak is látszó állatcsontok, köztük néhány szarvasmarhacsont is az erdei állatokén túl.

REPISZKY TAMÁS

283. Porcsalma határa (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza, Á, Kö, Ú

2011. február 16–17-én, 22-én, március 2–4-én, és 18-án a nyíregyházi Jósa András Múzeum munkatársai terepbejárást végeztek Őr, Jármi, Nyírmeggyes, Nyírcsaholy, Kocsord, Győrtelek, Ökörítőfülpös és Porcsalma községek határában az M49 gyorsforgalmi út „A” nyomvonalvariánsa mentén.

Balogh-tag I. (M49-25 lh., KÖH 80203): A 49-es sz. főúttól É-ra, egy meggyes Ny-i oldalától kezdődően, egy ÉK–DNy irányú, mesterséges árokkal párhuzamosan, annak K-i oldalán is észlelhető, 200×400 m kiterjedésű, ÉNy–DK irányú, császárkori és Árpád-kori edénytöredékekkel mutatkozó lelőhelyet regisztráltunk. A lelőhely a következő, nagyjából K–Ny irányú csatornától D-re mintegy 100 m-re szűnt meg.

Balogh-tag II. (M49-26 lh., KÖH 80205): Az előző lelőhelytől K-re 150 m-re találtuk meg az újabb, bronzkori, középkori és újkori kerámiával jelentkező, ÉÉK–DDNy irányú, 140×320 m kiterjedésű lelőhelyet

Szakál-dűlő II. (M49-27 lh., KÖH 80207): A főút D-i oldalán, azzal közvetlenül párhuzamosan, alma- és meggyfasorok közti szántott részekben fedeztük fel az ÉNy–DK irányú, 90×180 m kiterjedésű császárkori és Árpád-kori cserepeket szolgáltató lelőhelyet. K-i szélé nagyjából a már említett K-i árok vonalával esik egybe.

Munkatársak: Körösfői Zsolt régész, Bocz Péter régésztechnikus, Mester Andrea gyűjteménykezelő, Szmolár Edit segédrestaurátor, Kiss László és Vízler Csaba rajzolók.

PINTYE GÁBOR – TOLDI ZOLTÁN – TOMPA GYÖRGY

284. Pócspetri határa (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, R, B, Szk, LT, Sza, Kö

Az M3 autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszának építéséhez kapcsolódóan a kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat/Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ 2010–2011-ben alábbi régészeti lelőhelyek megelőző feltárást végezte el.

Bikaréti szivárgó (M3-212., 212a lh., KÖH 51426): 2011. május 10.–szeptember 28. között, Majerik Vera vezetésével került sor a nyíregyházi Jósa András Múzeum munkatársai 2005-ös terepbejáráásából ismert régészeti lelőhely feltáráására. A lelőhely Pócspetritől ÉK-re, a Máriapócsi-főfolyás Ny-i partján, egy É–D-i dombháton helyezkedik el. A kutatás a lelőhely É-i részét érintette, ahol 25 408 m² nagyságú felületet tártunk fel. A korábbi terepbejárási eredmények alapján intenzív őskori telepnyomok voltak várhatóak. Összesen 468 régészeti jelenséget dokumentáltunk. Középső neolitikus településnyomok és sírok, továbbá néhány késő rézkori és kora bronzkori gödör mellett főként vas-kori, a szkíta kori Vekerzug-kultúrához, a La-Tène időszakhoz, valamint a császárkorhoz köthető településnyomok jelentkez-